

Здобутки та невирішені проблеми українського інтернет-телебачення

Аналізуються здобутки та проблеми створення та мовлення українських інтернет-телеканалів, розглядається використання ними сучасних онлайн-технологій. Звертається увага на фінансування українських інтернет-телеканалів.

Ключові слова: інтернет-телебачення, ЗМІ, трансформація, комунікація.

Вступ. Поява інтернет-телебачення як окремого засобу масової інформації сколихнула світ. Саме завдяки виникненню такого ресурсу комунікації кожен громадянин може не тільки впливати на формування інтернет-телевізійного контенту, а й безпосередньо брати участь у його створенні. Водночас створення інтернет-телевізійних ресурсів має безліч переваг, однак, на жаль, і недоліків, які стосуються кожного, хто створює та переглядає онлайн-ТБ.

Актуальність теми зумовлена тим, що інтернет-телебачення – новий вид ЗМІ, який активно розвивається та набирає популярності серед користувачів. Багато наукових праць присвячено класичному телебаченню, його розвитку та функціонуванню, проте про інтернет-телебачення, в тому числі про українське мережеве ТБ, дослідження майже відсутні.

Звертаючись до наукової літератури, слід зауважити, що на тему інтернет-телебачення ґрунтовної праці знайти доволі важко. Нещодавно світ побачила книга дослідника Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка Артема Захарченка «Інтернет-журналістика». Також трапляються розробки з інтернет-журналістики і у зарубіжних дослідників, про неї пишуть Калмиков, Амзін, Коханова. Із вищесказаного випливає, що саме в дослідженні теми інтернет-телебачення є значна прогалина, яку варто не тільки заповнювати новими дослідженнями та напрацюваннями, а й доповнювати практичними здобутками.

Проблематику інтернет-телебачення в своїй праці згадує дослідниця Л. Федорчук. У своїй роботі «Перспективні напрямки розвитку телебачення: інтернет-ТБ» вона пише: «Поеднання Інтернету з телебаченням кардинально змінить світ, в якому ми живемо. Ця взаємна інтеграція породжує велику перспективу у розвитку інформаційних технологій, змінюючи при цьому людську свідомість. Адже на зміну пасивному користувачу приходять глядач – співтворець того контенту, який його цікавить. У Росії вже створюється гнучка інтерактивна сервісна система, що ефективно обслуговує запити користувачів. В Україні поки що немає жодного провайдера,

що надавав би послуги IPTV» [1]. Отже, бачимо, що у випадку з інтернет-телебаченням, глядач може долучитися до створення контенту, що надає певні переваги, роблячи інтернет-ТБ більш доступним, а це є значним здобутком.

Дослідниця Л. Федорчук також зауважує, що «інтернет-мовлення може бути як «живим», так і в запису. Переваги мають обидва варіанти. Переглядаючи програму «вживу», користувач може в реальному часі контактувати з продюсером програми – отримувати від нього додаткову інформацію, ставити питання учасникам програми, брати участь у вікторинах тощо. Записана програма IPTV зберігається в архіві сайту невизначено довго. Це дозволяє глядачу у будь-який час повторно подивитись програму, що йому сподобалась. І навіть у цьому варіанті можлива, хоча й менша, інтерактивність. Глядач може визначити, що він хотів би побачити у наступній передачі» [1]. Таким чином, завдяки архівам інтернет-телевізійного контенту наповнення сайтів не зникає, а кожен охочий може мати доступ до нього в будь-який зручний час, що робить інтернет-ТБ надзвичайно доступним та мобільним.

Мета статті – визначити здобутки українського інтернет-телебачення, простежити проблеми, які виникають під час створення контенту віт-чизняного мережевого ТБ.

Завдання: проаналізувати сучасний стан українського інтернет-телевізійного ринку; дослідити, чи регулюється мережеве ТБ законодавством; розглянути, як впливають глядачі на формування інтернет-контенту.

Методи дослідження. Під час написання статті користуємося такими методами дослідження, як історичний, концептуальний і структурний методи та метод аналізу, які будуть використані під час з'ясування тематики досліджуваних інтернет-телеканалів.

Результати й обговорення. Спробуємо зрозуміти, що таке інтернет-телебачення як окремий вид ЗМІ та визначити його специфіку. Онлайн-словник «Вікіпедія» подає своє визначення. Інтернет-телебачення – це телебачення між-мережевого протоколу (інтернет-ТБ або on-line

TV) – система, заснована на двобічній цифровій передачі телевізійного сигналу через інтернет-з'єднання за допомогою широкосмугового підключення [2].

Відкриттям року стала новина, що Українська греко-католицька церква (УГКЦ) запускає соціально-релігійне інтернет-телебачення «Живе.ТБ». Організатори наголошують, що «Живе.ТБ» буде суспільно-релігійним телебаченням у співвідношенні 90/10. Запуск такого інтернет-каналу має на меті долучити молодь, яка активно користується інтернетом, до перегляду якісного та цікавого контенту.

Керівник Департаменту інформації УГКЦ протоієрей о. Ігор Яців наголошує, що «глядач зможе реагувати на те, що відбувається в студії, через дзвінки, включення по скайпу, через коментарі в соціальній мережі на сторінці нашого живого телебачення. Ми нічого не будемо нав'язувати нашим глядачам, тобто у нас не буде так званої сітки. Буде контент і прямі ефіри, прямі трансляції, також ми братимемо цікаві моменти з прямих ефірів, підмонтуватимемо, і їх можна буде переглянути в будь-який зручний час. Ми маємо студію, професійне обладнання, професійних людей. «Живе» телебачення робить сім осіб, включно з двома операторами і журналістом. У нас є продакшн-студії, з якими ми співпрацюємо, зокрема «Дзвони» в Івано-Франківську і мультимедійна студія «Свічадо» в Тернополі. Тобто ми маємо такі собі готові корпункти. Крім того, у кожній єпархії у нас працюють прес-служби, вони також наші партнери» [3]. Створення такого інтернет-телеканалу передбачає інтерактив та залучення більшої кількості молоді України до перегляду та коментування контенту.

Ще одна спроба створення українського інтернет-телебачення – запуск інтелектуально-аналітичного ресурсу «Спільнобачення». Цільова аудиторія каналу – свідомі громадяни. Вагомою перевагою ресурсу є долучення до створення інтернет-телеканалу не тільки професійних журналістів, а й волонтерів, матеріали яких будуть активно використовуватися в новинах та аналітичних пограмах. Виникає питання фінансування такого інтернет-проекту, щодо чого організатори зауважують: «Проект інтернет-ТБ фінансуватимуть за рахунок партнерських внесків, абонентської плати та добровільних пожертвувань. Також не відкидаємо можливості співпраці з міжнародними організаціями та фондами. Невелика частина грошей буде надходити і від реклами, але рекламні оголошення будуть присутні тільки на сайті проекту, а не в ефірі каналу. Рекламні оголошення на «Спільнобаченні» в жодному разі не будуть рекламувати алкогольні напої чи тютюнові вироби» [4].

Проте серед медіаекспертів є й ті, хто не вірить в якісне створення інтернет-телебачення в Україні як окремого виду ЗМІ. «Я не вірю в

споживання відеоконтенту саме через інтернет як пріоритетне джерело отримання інформації людиною. Я вірю в те, що людина може завести інтернет-телебачення в свій телевізор і його дивитися. Але при нинішньому розвитку техніки, яка є у більшості українців вдома, люди собі таке дозволити не можуть. В Україні усього кілька сотень тисяч домогосподарств, в яких є телевізор, який можна напряму підключити до інтернету. Навіть якщо 10 % з них будуть готові давати гроші одному з інтернет-каналів, це дуже мала сума буде. Я думаю, що залишиться один-два проекти, які стануть інформаційними хабами і у них інтернет-телебачення буде одним із складових продукту» [5].

Найбільшим здобутком в українському інтернет-телевізійному медіапросторі стало створення інтернет-телебачення «Hromadske.tv». Як повідомив голова програмної ради Роман Скрипін, інтернет-канал працює в онлайні на базі громадської організації з ідентичною назвою, зареєстрованої раніше. «До складу програмної ради із журналістів увійшли Мустафа Найем, Дмитро Гнап, Роман Скрипін, Сергій Андрушко, Юлія Банкова. Зазначається, що програмна рада раз на рік переобиратиме голову, а також узгоджуватиме весь програмний контент онлайн-телеканалу. Нижчою ланкою є редакційна рада, яка в свою чергу обиратиме програмну раду. Джерела фінансування громадського телебачення будуть прозорими і відображатимуться у щорічному звіті. Друге джерело фінансування, на яке ми сподіваємося, це допомога громадян. Тобто невеличкі реальні пожертви грошима» [6].

У розвитку інтернет-телебачення сталася ще одна визначна подія – відкриття першого міжнародного торрент-телебачення. «Завдяки торрент-телебаченню з'явилася можливість перегляду трансляцій телевізійних каналів в режимі реального часу за допомогою мультимедійної платформи ACE Stream. Заснована на технології P2P (peer-to-peer) платформа ACE Stream проводить обмін даними між усіма учасниками пірингової мережі. Користувачі, що переглядали трансляцію, отримують дані одночасно від кількох інших користувачів, які дивляться цю трансляцію в поточний відрізок часу. Відповідно, користувач, що переглядає трансляцію, відправляє дані для інших учасників мережі, які переглядають цю трансляцію. Таким чином, всі користувачі мережі забезпечують можливість перегляду трансляцій для всіх учасників, що дозволяє зберігати працездатність, незалежно від кількості користувачів. А точніше, чим більше учасників, тим краща якість перегляду!» [7]. Отже, бачимо, що завдяки торрент-телебаченню з'являється доступ до сотень телеканалів англійською, німецькою, польською, російською та українською мовами. На сайті представлено понад 400 телеканалів будь-яких категорій: новини,

дитячі, фільми, спортивні, пізнавальні, музичні та ін. Будь-який телеканал можна дивитися онлайн абсолютно безкоштовно. Але деякі канали стають доступні тільки після реєстрації на сайті.

Кабельні та супутникові оператори відчули реальну конкуренцію з боку інтернет-телебачення, яке фактично є безкоштовним, та вирішили за допомогою таких держструктур, як Нацрада з питань телебачення та радіомовлення, МВС і Податкова служба, заборонити провайдерам надавати населенню послуги IPTV та WebTV. «Найбільші оператори кабельного та супутникового телебачення вимагають, щоб трансляцію телеканалів через інтернет можна було вести лише з відповідною ліцензією, яка лише для одного району коштує до 200 тисяч гривень на місяць. Зі свого боку невеликі компанії, які надають інтернет, наприклад, лише в кількох районах столиці, мають оборот коштів якраз до 200 тисяч грн. Тому купувати ліцензію для них стане економічно невигідно. Як наслідок, інтернет-телебачення просто відключать. Закон про телебачення і радіомовлення хоча і зазначає, що будь-яка доставка ТВ-сигналу підлягає ліцензуванню, але не враховує можливість його доставки через інтернет» [8].

Залишається відкритим питання, яким чином українські інтернет-телеканали будуть фінансуватися. «При всій зовнішній простоті контенту українське онлайн-телебачення уже в перший місяць свого існування зібрало в сукупності кілька мільйонів переглядів. Головною причиною популярності подібних проєктів стало загострення політичної ситуації в країні. А «вміститися» в скромні бюджети їм допомогли платформи безкоштовної трансляції. Так, два телеканали («Еспресо ТВ» і Hromadske.tv) ведуть трансляцію через YouTube, підписавши з сервісом партнерську програму. А для прямих трансляцій три з шести проєктів (Hromadske.tv, GromTV і «Спільнобачення») використовують сервіс потокового відео Ustream. Цілком виправданим засобом існування онлайн-каналів може стати продаж контенту ефірним телеканалам. І якщо GromTV робить акцент на журналістських розслідуваннях, то Hromadske.tv спеціалізується на виробництві студійних проєктів у форматі інтерв'ю із запрошеними гостями» [9]. Крім того, інтернет-телеканали, не тільки українські, але й світові, користуються кращими краудфандінговими платформами. Найвідоміша серед них – американський «Кік-стартер», завдяки якому в квітні минулого року отримали підтримку понад 300 проєктів.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що до здобутків українського інтернет-телебачення слід зарахувати саме створення інтернет-телеканалів – не відокремлення від ретрансляційного контенту, а створення безпосередньо власного. Також вагомими перевагами зародження та розвитку інтернет-телебачення є його мобільність,

інтерактивність, взаємодія з аудиторією, відкритість, співпраця з міжнародними інтернет-телеканалами. Серед проблем функціонування інтернет-телеканалів такі: якість контенту, питання фінансування (вплив політичних партій на фінансування щойно створених інтернет-телевізійних платформ). Також ваговою проблемою є і те, що на сьогодні інтернет-телебачення не регулюється жодним законом.

Подяки. Висловлюю щирі вдячність Людмилі Федорчук, Артему Захарченку, Катерині Серажим, Володимирі Різуну, Віталію Корнєєву та моєму науковому керівнику Ганні Сащук за віру, допомогу, надію, бажання досліджувати та аналізувати.

1. *Федорчук Л.* Перспективні напрямки розвитку телебачення: інтернет-ТВ [Електронний ресурс] / Л. Федорчук // Сайт кафедри телебачення і радіомовлення Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 28.09.2014. – URL: http://journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/fedorchuk_publ.php (30.09.2014).

2. «*Вікіпедія*» – вільна електронна енциклопедія [Електронний ресурс]. – 28.09.2014. – URL: <http://bit.ly/107dONJ> (30.09.2014).

3. *Остапа С.* Українська греко-католицька церква запускає інтернет-телебачення «Живе.ТВ» [Електронний ресурс] / С. Остапа // Суспільне мовлення. – 08.08.2013. – URL: <http://stv.mediasapiens.ua/material/21685> (08.08.2013).

4. *Білаш В.* «Спільнобачення» – громадське інтернет-ТВ по-українськи [Електронний ресурс] / В. Білаш // Телекритика. – 03.06.2013. – URL: <http://www.telekritika.ua/rinok/2013-06-03/82147> (03.06.2013).

5. *Ливадний С.* Максим Саваневський «Я є одним з найактивніших противників українського інтернет-ТВ». / С. Ливадний // Телекритика. – 28.02.2014. – URL: http://video.telekritika.ua/show/intervu/1884-maksim_savanevskij_ia_e_odnim_z_najaktivnishih_protivnikov_ukrayinskogo_internet_tv_28.02.2014 (28.02.2014).

9. *Мандрик П.* Як можна заробити на інтернет-телебаченні в Україні [Електронний ресурс] / П. Мандрик // Forbs.ua. – 16.01.2014. – URL: <http://forbs.ua/ua/business/1363442-yak-mozhna-zarobiti-na-internet-telebachenni-v-ukrayini> (16.01.2014).

8. *В Україні* відбирають безкоштовне інтернет-телебачення [Електронний ресурс] // Tsn.ua. – 25.10.2012. – URL: <http://tsn.ua/groshi/v-ukrayinciv-vidbirayut-bezkoshtovne-internet-telebachennya.html> (25.10.2012).

6. *Журналісти* презентували проєкт громадського інтернет-телебачення [Електронний ресурс] // Тиждень.ua. – 11.06.2013. – URL: <http://tyzhden.ua/News/81845> (11.06.2013).

7. *Українське* інтернет-телебачення [Електронний ресурс] // Domiv.ca – форум українців Канади. – 11.04.2013. – URL: <http://domiv.ca/viewtopic.php?f=7&t=267> (11.04.2013).

Подано до редакції 10. 09. 2014 р.

Dobrova Snizhana. The achievements and unsolved problems of Ukrainian Internet-TV.

In the article analyzed the achievements and problems of creating and broadcasting Ukrainian Internet TV channels, considered their use of modern online technologies. Attention is drawn to finance the Ukrainian Internet TV channels.

Keywords: internet TV, media, transformation, communication.

Доброва С. А. Достижения и нерешенные проблемы украинского интернет-телевидения.

Анализируются достижения и проблемы создания и вещания украинских интернет-телеканалов, рассматривается использование ими современных онлайн-технологий. Обращается внимание на финансирование украинских интернет-телеканалов.

Ключевые слова: интернет-телевидение, СМИ, трансформация, коммуникация.